

ABD-TÜRKİYE SERBEST TİCARET ANLAŞMASI, NEDENLERİ VE YANSIMALARI

EYLÜL 2013

HAZIRLAYANLAR

Mehmet Baki ATILAL
Araştırma, Bölüm Başkanı
m.baki@turkishyatirim.com
0 (212) 315 10 71

Başak ERÇEVİK
Araştırma, Uzman
b.ercevik@turkishyatirim.com
0 (212) 315 10 61

Araştırma Bölümümüzün Hazırladığı Diğer Raporlarımıza
www.turkborsa.net
www.turkishyatirim.com
adreslerinden ulaşabilirsiniz.

Türkiye ile AB arasında yürürlükte olan 'Gümrük Birliği' nedeniyle ülkemizin 'Ortak Ticaret Politikası' yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu yükümlülüğe göre; Türkiye AB'nin STA müzakereleri yürüttüğü veya STA akdettiği ülkelerle STA imzalayabilmektedir.

ABD ve Avrupa Birliği arasında, ticaretin geliştirilmesi ve yatırımların kolaylaştırılması için dünyanın en büyük ticaret anlaşması görüşmelerine geride bıraktığımız aylarda başlanmıştır. Her ne kadar ABD'nin müttefik ülkelerin kurumlarında dinleme faaliyetlerine ilişkin eski CIA çalışanı Snowden tarafından yapılan açıklamalar ilişkileri bir miktar gerse ve anlaşmanın ilerleme sürecine olumsuz etkileyebileceği kaygıları yaratmış olsa da anlaşma görüşmeleri ilerlemeye devam etmekte ve 2015 yılına kadar sürecin tamamlanıp anlaşmanın devreye girmesi planlanmaktadır.

Avrupa Parlamentosu Yeşiller/Hür Avrupa İttifakı Üyesi Yannick Jadot da AB ve ABD serbest ticaret anlaşması görüşmelerinde gümrük vergilerinin müzakere edilmediğini, yönetmelikler, kanunlar, kurallar ve standartlar ekseninde müzakerelerin yürütüleceğini açıklamıştır.

ABD-AB Serbest Ticaret Anlaşması (STA) denildiğinde hedefin esasında standart ve prosedürlere ilişkin uyumlulaştırma ve iyileştirme olduğu anlaşılmalıdır. ABD ve AB arasındaki ticarete vergiler oldukça düşük olmasına karşın teftiş ve kontrol prosedürleri ve korumacı politikalar iki ülke arasında ticarete sorun yaratabilmekte ve ticaret hacmi büyümesini sınırlayabilmektedir. STA ile hedeflenen de bu sorunların aşılması olarak özetlenebilmektedir.

Resim : cnbc.com

Etkileri bakımından ele aldığımızda ; anlaşmanın AB'ye büyüme anlamında pozitif etki yapacağı ise bir gerçektir... AB'nin şu anda yürüttüğü ABD dahil müzakereleri (Japonya, Singapur, Latin Amerika, Kanada) süren tüm anlaşmaları tamamlaması halinde, GSYİH'nin yüzde 2 oranında artması bekleniyor. Sadece ABD ile olan STA dikkate alınırsa da 2012 verilerine göre 500 milyar eurosu mal ve 300 milyar eurosu hizmet ticareti olmak üzere yıllık yaklaşık 800 milyar euro ticaret hacmine sahip AB ve ABD tarafında bir yandan 100'er milyar Euro'luk ekonomik kazanca ek olarak 100 milyar Euro civarında da ticari artış öngörülmektedir.

Londra merkezli Ekonomi Politikaları Araştırma Merkezi'nin tahminine göre ise muhtemel bir AB-ABD serbest ticaret bölgesi anlaşmasının yürürlüğe girmesinin AB ekonomisine yıllık katkısı 119 milyar euro ve ABD tarafına yıllık katkısı 95 milyar euroyu bulacak.

BBC'ye göre; AB, ABD hükümetinden, yerel yönetimlerinden ve federal devlet birimlerinden, Amerikalı şirketlerle çalışma önceliğini değiştirmesini talep ederken Washington, birlik üyesi ülkeler arasında tartışmalı bir konu olan, genetik yapısı değiştirilmiş gıda ürünleri satan biyoteknoloji şirketlerine Avrupa pazarlarının açılmasını talep edecek.

Bu konunun bizim ülkemiz ile ilgili kısmına gelecek olursak...Yazının başında değindiğimiz 'Gümrük Birliği' konusu bizim de Türkiye olarak bu sürece ya dahil olmamızı ya da ABD ile ayrıca bir ticaret anlaşmasına yönelmemizi adeta zorunlu kılmaktadır.

Gümrük birliği nedeni ile biz AB dışındaki 3. Ülkelere serbestçe belirleyebileceğimiz bir ticaret politikası uygulayamıyoruz ancak AB'nin anlaşmalı olduğu ülkelere uyguladığı kuralları aynen kabul etmemiz gerekmektedir..

Yani bu da demek oluyor ki; Gümrük Birliği'ne üye olduğumuz ancak AB üyesi olmadığımız için, AB ile ABD arasında müzakereleri başlayan STA yürürlüğe girdiğinde ABD mallarına vergi uygulamayacağımız gibi ABD'ye ihracatımızda mevcut ABD vergileri aynen devam edecektir. Dolayısıyla AB'nin ABD'yle görüşmelere başlaması bizim için de ABD ile bir anlaşma sağlamamızı Türkiye'nin menfaatleri açısından zorunlu kılmaktadır . Eğer AB bu süreci devreye aldığı anda biz ABD ile bir anlaşma yapmamış olursak Türkiye ekonomisinin yıllık 20 milyar dolar kayba uğrayacağı öngörülmektedir.

Resim : Sabah Gazetesi

Bu durumun olumsuz etkilerinden kaçınmak ve önemli ticaret partnerlerimiz olan ABD ile ticaret hacmimiz ile bu ülkeye ihracatımızı artırmak amacıyla harekete geçen ekonomi yönetimi bu konuda adımlar atmaya başlamış ve 17 Eylül'de Zafer Çağlayan'ın ABD ziyaretinde görüşmelerin resmen başladığı duyurulmuştur.

ABD Ticaret Bakanı Pritzker ve ABD Ticaret Temsilcisi Froman ile Washington'da görüşen Ekonomi Bakanı Çağlayan'ın geçtiğimiz günlerdeki ziyareti ile Başbakan Erdoğan ile ABD Başkan Barack Obama tarafından iki ülke arasında STA müzakerelerini yapmak üzere görevlendirilen Yüksek Düzeyli Komite'nin ilk görüşmesi gerçekleştirilmiş oldu. Yani ilk adım aslında Başbakan'ın ABD ziyareti sırasında, bu yılın Mayıs ayında atılmıştır.

Ekonomi Bakanı Çağlayan'ın açıklamasına göre; Türk heyetinin ABD Ticaret Temsilciği'ne sunmuş olduğu çalışma programının ardından ABD tarafı da bu ay sonuna kadar çalışmalarını bitirip Türkiye'ye iletecek. Bu görüşmeler bir yandan Türkiye ile ABD arasında ileride olacak serbest ticaret anlaşmasının alt yapısını hazırlarken görüşmelerin bir boyutu da ABD ile AB arasındaki Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı (TTIP) anlaşması ile ilgili konulardan Türkiye'nin nasıl etkileneceğinin tespiti olacak..

Görüşmelerde ABD'nin Türkiye'den ihraç edilen bazı ürünlere konulan yüksek vergilerin yanında ihraç edilemeyen yani ABD pazarına giremeyen siyah incir, nar gibi ürünlerin de gündem maddesi olacağı belirtilmektedir.

Mevcut durumda ABD, Türkiye menşeli ürünlere 3 anti-damping 2 telafi edici vergi olmak üzere 5 adet ticaret politikası önlemi uygulamaktadır. Ayrıca 2 adet telafi edici vergi de Amerika tarafından sadece Türkiye'ye uygulanmaktadır.

Resim : BloombergHT

Çelik petrol boruları ve inşaat demiri gibi ürünlere uygulanan yüksek vergiler, çelik sektörünün ABD'ye olan ihracatımızın en büyük kalemi olduğu göz önüne alınacak olursa ihracat gelirlerimizi önemli ölçüde etkilemektedir.

Bunun yanında Bakan Çağlayan kiraz, şeftali, domates, kavun ve biber gibi ürünlerin ihracatının yanı sıra siyah incir ve nar gibi ABD pazarına giremeyen meyvelerin de ihracatı için ise süreci başlattıklarını dile getirmiştir.

ABD ile AB arasındaki serbest ticaret anlaşması sürecinin yaklaşık 5 yıl sürebileceğini tahmin ettiğini belirten Çağlayan, 17 Eylül'deki ziyaretinde ilerleyen dönemlerde komitenin nasıl bir çalışma programı belirleyeceklerini kararlaştırıldığını, komitenin ana gayesinin Türkiye ile ABD arasında ileride olabilecek olan bir serbest ticaret anlaşmasının ülkeler açısından irdelenmesi, ne tür faydalarının ve zararlarının olacağını belirlenmesi ve ABD ile AB arasında gündemde olan serbest ticaret anlaşmasından Türkiye-ABD ticaretinin nasıl etkileneceği konularının tespiti olduğunu ve yapılacak çalışmaların sonunda böyle bir anlaşmanın uygun olup olmadığına karar verebileceklerini kaydetmiştir.

2008-2012 YILLARI ARASINDA ÜLKELERE GÖRE İHRACATIMIZ - Milyon Dolar						
ÜLKE KODLARI	ÜLKELER	2008	2009	2010	2011	2012
1	Almanya	12.952	9.793	11.479	13.951	13.124
3	Irak	3.917	5.123	6.036	8.310	10.822
4	İran	2.030	2.025	3.044	3.590	9.922
5	İngiltere	8.159	5.938	7.236	8.151	8.694
6	BAE	7.975	2.897	3.333	3.707	8.175
7	Rusya Federasyonu	6.483	3.190	4.628	5.993	6.681
8	İtalya	7.819	5.889	6.505	7.851	6.373
9	Fransa	6.618	6.211	6.054	6.806	6.199
10	ABD	4.300	3.241	3.763	4.584	5.604

Kaynak : DTM

2012 yılı verilerine göre sıralandığında ABD, en yüksek ihracat rakamına ulaştığımız ülkeler sıralamasında 10. Sırada yer alırken 2008 yılında yaşanan küresel ekonomik krizin ticaret hacmine yansımalarının görüldüğü 2009 yılı hariç tutulduğunda ABD'ye olan ihracatımızın artış eğiliminde olduğu görülmektedir.

Zaten artış eğiliminde olan ihracatı bir de vergiler ve prosedürler açısından desteklemek de ekonomimiz ve ihracatı yapılan sektörlerin gelişimi açısından son derece yararlı bir adım olacak ve ticaret açığımıza da önemli katkılar yapabilecektir.

ABD'ye olan ihracatımıza ürün bazında bakacak olursak da; 2012 yılına ait TİM rakamlarına göre Türkiye'nin ABD'ye en çok ihracat gerçekleştirdiği ürün grupları da şu şekildedir;

1. Çelik
2. Taşıt araçları yan sanayii
3. Savunma ve Havacılık Sanayi sektörünün ihracatı
4. Kimyevi maddeler
5. Hazırgiyim ve konfeksiyon

ABD'yle ticari ilişkilerimizi geliştirme gerekliliklerimizden bir diğerini anlamak için de ülkeler bazında ithalat sıralamasına bakmak gerekmektedir.

2008-2012 YILLARI ARASINDA ÜLKELERE GÖRE İTHALAT - Milyon Dolar						
	ÜLKELER	2008	2009	2010	2011	2012
1	Rusya Federasyonu	31.364	19.450	21.601	23.953	26.625
3	Almanya	18.687	14.097	17.549	22.986	21.401
4	Çin	15.658	12.677	17.181	21.693	21.295
5	ABD	11.976	8.576	12.319	16.034	14.131
6	İtalya	10.682	7.595	10.140	13.450	13.344
7	Gizli Ülke	7.522	4.789	6.674	8.760	12.534
8	İran	8.200	3.406	7.645	12.462	11.965
9	Fransa	9.022	7.092	8.177	9.230	8.590
10	İspanya	4.548	3.777	4.840	6.196	6.024

Kaynak : DTM

Yine 2012 verilerine göre en çok ithalat yaptığımız ülkeler sıralamasına baktığımızda ABD'nin bu kez 5. sırada olduğu görülmektedir. 2012 yılında ABD'ye yaptığımız 5,6 milyar dolarlık ihracata karşılık bu ülkeden ithalatımız 14,1 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

Ortalama yaklaşık 20 milyar dolarlık ticaret hacmimiz olan bir ülkeyle ihracatımızın geliştirilerek sadece bu ülke ile olan dış ticaret açığımızı daraltmak da Türkiye ile ABD arasında neden bir STA imzalanması gerekir sorusunun yanıtlarından biri olmaktadır.

ÜLKELERE GÖRE DIŞ TİCARET HACMI VE DENGESİ										
Milyon Dolar										
Ülke Adı	HACİM					DENGE				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Almanya	31.639	23.890	29.028	36.936	34.525	-5.735	-4.304	-6.070	-9.035	-8.276
Rusya Federasyonu	37.847	22.640	26.229	29.946	33.306	-24.881	-16.260	-16.972	-17.960	-19.945
Çin	17.095	14.277	19.450	24.160	24.128	-14.221	-11.076	-14.912	-19.227	-18.462
İran	10.229	5.431	10.689	16.051	21.886	-6.170	-1.381	-4.601	-8.872	-2.043
ABD	16.276	11.816	16.082	20.618	19.735	-7.676	-5.335	-8.556	-11.450	-8.526
İtalya	18.501	13.484	16.645	21.301	19.718	-2.863	-1.706	-3.635	-5.598	-6.971
Fransa	15.640	13.303	14.231	16.035	14.788	-2.405	-880	-2.122	-2.424	-2.391
İngiltere	13.418	9.411	11.916	13.992	14.323	2.900	2.465	2.555	2.311	3.064
Gizli Ülke	7.522	4.789	6.674	8.760	12.534	-7.522	-4.789	-6.674	-8.760	-12.534
BAE	8.667	3.564	4.031	5.356	11.771	7.284	2.229	2.634	2.057	4.578

Kaynak : DTM

Son 2 yıldır ortalama yaklaşık 20 milyar dolarlık dış ticaret hacmimiz olan ABD ile yürürlüğe girecek bir STA ile ihracatımızı destekleyerek ithalatın gerisinde kalan performansını destekleyebiliriz.

Bunun dışında AB ile olan gümrük birliğinin ABD-AB STA yürürlüğe girmesi halinde ülkemiz ticaretine ve ekonomimize olumsuz yansımalarını bertaraf etmenin yolu da bu konuda ABD ile bir ticaret anlaşması imzalamaktan geçmektedir ki somut adımlar atılarak resmi müzakerelerin başlamış olması (her ne kadar ABD'nin AB ile anlaşmasının 2015'te yürürlüğe girmesi, bizde ise serbest ticaret anlaşması sürecinin yaklaşık 5 yıl sürebileceği beklentisine rağmen) hayli umut verici bir gelişme olarak görülmelidir.

Araştırma Bölümümüzün Hazırladığı Diğer Raporlarımıza
www.turkborsa.net
www.turkishyatirim.com
adreslerinden ulaşabilirsiniz.

ÇEKİNCE :

Bu rapordaki bilgi ve fikirler Turkish Yatırım tarafından güvenilir olduğuna inanılan kaynaklardan derlenerek hazırlanmıştır. Turkish Yatırım bu bilgilerin doğruluğu veya bütünlüğü konusunda bir garanti veremez. Raporda yer alan yatırım, bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Bu rapordaki görüşler, tahmin ve projeksiyonlar raporu hazırlayan analistlerin fikirlerini yansıtmaktadır. Analist/ler görüş ve tahminlerini haber vermeksizin değiştirme hakkına sahiptirler. Bu rapor sadece bilgi vermek amacıyla hazırlanmıştır. Turkish Yatırım ve personeli bu rapordaki bilgilerin eksikliğinden veya yanlışlığından dolayı hiçbir şart altında sorumlu tutulamaz.